

GAN
ALEF
BET
GIMMEL
DALET
HEE
WAW

DE OMER

TELLEN VAN PESACH TOT SJAVOE'OT

Tekst: Henny van het Hoofd
Omslag en illustraties: Marchien Mayer

Dit boekje is onderdeel van het landelijke JELED leerplan voor joodse les aan kinderen vanaf vier jaar.

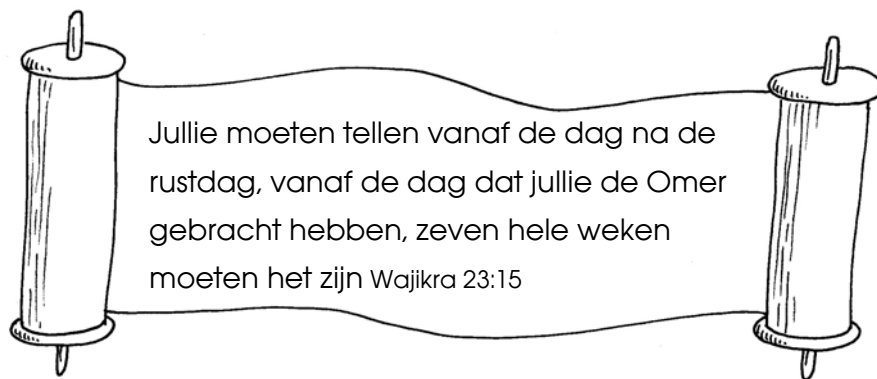
Voor meer informatie: www.jeled.net of 020 – 301.84.88

DE OMER

De dagen tussen Pesach en Sjavoe'ot hebben een speciale naam: de 'Omer' of 'Omertijd'. In deze les ga je leren waar deze naam vandaan komt, en wat de Omertijd betekent.

☆ Opdracht

Hieronder zie je de Nederlandse vertaling van een פסוק (pasoek, zin) uit de Tora. Lees deze vertaling en maak daarna de vraag.

☺ vraag 1a

In de Nederlandse vertaling van de pasoek staat één Hebreeuws woord. Welk woord is dat?

✍ Antwoord

Het woord is _____

☺ vraag 1b

Waarom denk je dat dit woord niet vertaald is?

✍ Antwoord

Omdat _____

Het woord *Omer* ken je misschien al van de woorden *Omertijd*, *Lag Ba'Omer* of '*omeren*'. Maar het kan ook zijn dat je er nog nooit van gehoord hebt. Daarom gaan we eerst maar eens kijken wat een Omer eigenlijk is:

☆ **Opdracht**

Lees dit stukje en maak daarna de vragen:

Wat is een Omer, עֹמֶר?

Het woord *Omer* betekent letterlijk : *korenschoof*, dat is een bos graan die bij elkaar gebonden is. Het woord עֹמֶר wordt ook gebruikt als naam van een gewicht. Een *Omer* is ongeveer de hoeveelheid voedsel die een mens per dag nodig heeft. In de woestijn mocht iedereen één עֹמֶר manna per dag nemen.

Op de tweede dag Pesach werd vroeger in het עֹמֶר הַמִּקְדָּשׁ (bet hamikdasj, de Tempel) in Jeruzalem een offer gebracht van de eerste gerst. Dat heette het *Omer-offer*. Het bestond uit een עֹמֶר van de eerste gerst. Het offer werd gebracht om 'ה' te bedanken dat de gerst goed gegroeid was, want gerst is in Israël ongeveer op Pesach rijp.

☺ **vraag 2**

Welke drie betekenissen kan het woord Omer hebben?

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

☺ **vraag 3**

Welke betekenis heeft het woord Omer volgens jou in de *pasoeek* op blz 1?

✍ **Antwoord** _____.

Wanneer werd het Omer-offer naar het Beet Hamikdasj gebracht?

In de pasoek פְּסוּקֵי uit Wajikra staat dat het Omer-offer moest worden gebracht 'vanaf de dag na de rustdag'. In het Hebreeuws is dat מִמּוֹחֶרֶת הַשַּׁבָּת *miemochorat hasjabbat*, dat is letterlijk 'op de dag die na sjabbat komt'.

Het woord sjabbat kan hier twee betekenissen hebben:

- 1) *Sjabbat* in de 'gewone betekenis', dus de _____ dag van de week.
- 2) *Dag van rust*. Dit kan ook een יוֹם טוֹב *jom tov*, een feestdag zijn.

☺ vraag 4a

Wanneer 'miemochorat hasjabbat' betekent: *op de dag die na sjabbat komt*, welke dag van de week is dat dan in het Nederlands?

✍ Antwoord _____.

☺ vraag 4b

מִמּוֹחֶרֶת הַשַּׁבָּת kan ook betekenen: *op de dag na de feestdag* (de feestdag is hier de eerste dag Pesach). Wanneer moet het Omer-offer dan gebracht worden?

✍ Antwoord _____.

OPLOSSING

חז"ל, onze joodse geleerden, hebben lang geleden vastgesteld dat מִמּוֹחֶרֶת הַשַּׁבָּת betekent: *op de dag na de feestdag*. Het Omer-offer moest dus worden gebracht op de *tweede* dag van Pesach: dat is de 16e dag van de maand Nisan.

Hoe werd het Omer-offer gebracht?

Het Omer-offer wordt al meer dan 1900 jaar niet meer gebracht, maar toch weten we hoe het gebeurde. De **מישנה** (*Misjna*) vertelt er dit over:

Hoe werd de gerst voor het Omer-offer afgesneden? Op de avond na de feestdag kwamen de bewoners van de stad bij elkaar op de akker waar de Omer zou worden afgesneden. Zodra het donker geworden was vroegen de drie mannen die de gerst gingen afsnijden aan de omstanders: is de zon ondergegaan? En iedereen riep: ja! Ze vroegen het nog een keer: is de zon ondergegaan? En weer riep iedereen: ja! Daarna vroegen ze voor de derde keer: is de zon ondergegaan? En iedereen riep: ja! Daarna vroegen ze: met deze sikkel? zullen we de gerst in deze mand doen? zal ik de gerst nu afsnijden? Alle vragen werden drie keer gesteld, en steeds riep iedereen: ja! ja! ja!

☺ vraag 5

Waarom wordt de Omer al meer dan 1900 jaar niet meer gebracht?

✍️ Antwoord _____.

☺ vraag 6

'De avond na de feestdag'. Over welk feest gaat het hier?

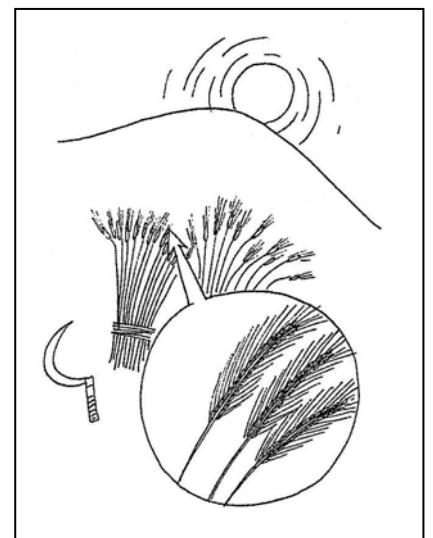
✍️ Antwoord _____.

☺ vraag 7

Waarom willen degenen die de gerst voor het Omer-offer afsnijden zeker weten dat de zon is ondergegaan?

✍️ Antwoord _____.

☺ *Tip: wanneer begint een nieuwe joodse dag?*

Waarom zo ingewikkeld?

Waarom waren er drie mannen nodig om de gerst voor de Omer af te snijden? Zo zwaar kan een Omer niet zijn: het is de hoeveelheid die een gemiddeld mens als voedsel eet.

Uit de Misjna weten we dat deze drie mannen ieder één סֵאָה (Se'a) gerst afsneden. Meel werd meestal afgewogen per se'a, het is een heel bekend gewicht in de tijd van de Tora, zoals bij ons bijvoorbeeld een kilo.

☺ vraag 8

Zoek op in je choemasj: Bereesjiet 18 pasoek 6. Van hoeveel se'a meel gaat Sara, de vrouw van Avraham, koeken bakken voor de onverwachte gasten?

✍ Antwoord _____.

Een rekensom van lang geleden...

Hoe zwaar een se'a graan precies weegt weten we niet. Wat we wel weten is dit:

Een אֵיפָה (efa) is drie סֵאָה (se'a)

וְהָעֹמֶר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה הוּא

En de Omer is een tiende van de Efa

Sjemot 16 pasoek 36

☺ vraag 9

Hoeveel Omer gaan er in een Efa? _____

Hoeveel Se'a gaan er in een Efa? _____

Hoeveel Omer gaan er in drie Se'a? _____

Hoeveel Omer gaan er in een Se'a? _____

Als je precies de hoeveelheid van een Omer wilt afmeten, dan is het dus het gemakkelijkst om met drie se'a te beginnen, want dat is precies 10 Omer. De 10 Omer gerst werd naar het Beth Hamikdasj gebracht. Daar werden de korrels gemalen. Het meel werd daarna 13 keer gezeefd. Van het hele fijne meel dat overbleef werd een tiende deel genomen: dat is precies één Omer. Het meel van de Omer werd door een כֹּהֵן (*koheen*) gemengd met olijfolie en wierook. Hij legde het mengsel op zijn handen en zwaaide het heen en weer als een offer.

	<p>Werd gebruikt als voedsel voor dieren. Het werd meestal niet door mensen gegeten, alleen door diegenen die heel arm waren of in tijden van hongersnood.</p> <p>Gerst is rijp rond Pesach. Met het Omer-offer werd 'ה bedankt voor de gerste-oogst, die nu binnengehaald kon worden. Er was nu in ieder geval voldoende voedsel voor de dieren. En natuurlijk hoopte iedereen dat de tarwe-oogst net zo goed zou worden als de gerste-oogst!</p>
---	--

	<p>Was in de tijd van de Tora het belangrijkste voedsel van de mensen. Tarwe is later rijp dan gerst: het wordt geoogst rond Sjavoe'ot. Dat is een periode waarin het in Israël heel warm kan zijn, maar ook heel koud. De tarwe-oogst kan dus nog gemakkelijk mislukken, omdat er teveel of juist te weinig regen valt. Als alles goed gaat, dus als het niet te warm of niet te koud is, niet te nat en niet te droog, rijpen de tarwekorrels in de weken tussen Pesach en Sjavoe'ot: ze worden dan groter en dikker.</p>
---	---

☺ vraag 10

Het Omer-offer heeft te maken met gerst, maar ook met tarwe. Leg dit uit.

✍ Gerst _____

✍ Tarwe _____

De Omer in onze tijd

Het Omer-offer wordt al heel lang niet meer gebracht, dat kan alleen in het בית המקדש (*Beet Hamikdasj*, de Tempel). Toch hebben we ook in onze tijd met de Omer te maken. De פסוק uit Wajikra (zie bladzijde 1) vertelt ons dat we zeven weken lang de dagen moeten tellen. De dag waarop vroeger het Omer-offer gebracht werd is de eerste dag.

Lees de vertaling van de pasoek nog een keer en maak daarna de vragen.

Jullie moeten tellen vanaf de dag na de rustdag, vanaf de dag dat jullie de Omer gebracht hebben, zeven hele weken moeten het zijn

☺ **Vraag 11**

Hoeveel *dagen* moeten we de Omer tellen?

✍ **Antwoord** _____ dagen.

☺ **Vraag 12**

We beginnen met Omertellen op de tweede dag van Pesach, dat is 16 Niesan. De maand Niesan heeft dertig dagen. Hoeveel dagen tellen we de Omer in de maand Niesan?

✍ **Antwoord** we tellen _____ dagen in Niesan.

Na Niesan komt de maand Ijar, die 29 dagen heeft. Hoeveel dagen tellen we in Ijar?

✍ **Antwoord** we tellen _____ dagen in Ijar.

Er zijn nog een paar dagen over. Die tellen we in de maand Siewan, die na Ijar komt. Hoeveel dagen tellen we in de maand Siewan?

✍ **Antwoord** we tellen _____ dagen in Siewan.

☺ **Vraag 13**

Op de dag na het Omertellen begint een joods feest. Welk feest is dat, en wat is de joodse datum?

✍ **Feest** _____. **Datum** _____.

Waarom tellen we de dagen van de Omer?

Door de dagen van de Omer, de tijd tussen Pesach en Sjavoe'ot te tellen, laten we zien dat deze twee feesten bij elkaar horen.

<p>PESACH</p> 	<p>herinnert ons aan de (<i>Jetsie'at Mitsrajiem</i>), de Uittocht uit Egypte. Daardoor werden we een volk. Pesach is dus het feest van de geboorte van het joodse volk.</p>
---	--

<p>SJAVOE'OT</p> 	<p>is het feest waarop we de Tora ontvangen hebben. Door de dagen tussen Pesach en Sjavoe'ot te tellen laten we zien dat we verlangen naar de Tora (net zoals je de dagen voor je verjaardag telt!). Tijdens de dagen van de Omer bereiden we ons voor op het ontvangen van de Tora: we gaan er steeds een stapje meer naar toe!</p>
---	--

Hoe tel je de Omer?

Vergelijk deze פְּסוּקִים (*pesoekiem*, zinnen):

Jullie moeten tellen.... zeven volle weken moeten het zijn.

Wajikra 23:15

... jullie moeten 50 dagen tellen en dan (= op de 50ste dag) een nieuw offer brengen... Wajikra 23:16

☺ vraag 14

Wat is het belangrijkste verschil tussen deze twee פְּסוּקִים (*pesoekiem*)?

✍ Antwoord _____

Als je 'omert' (= de omer telt) dan tel je de dagen, maar ook de weken. Het beste moment om de Omer te tellen is zodra er een nieuwe joodse dag begonnen is, dat is als het 'nacht' (donker geworden) is.

Omertellen is een מצוה (mitswa), dus voordat je het doet zeg je eerst een ברכה (beracha):

<p>בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעֹמֶר</p> <p>Baroech Atta Adonaj, Eloheenoè Mèlech Ha-olam, asjer kidde-sjanoe be-mitswotav we-tsiewanoe al sefirat-ha Omer</p>
--

We tellen niet alleen de dagen van de Omer, maar ook de weken.
 Kijk maar naar dit voorbeeld:

<p>Vandaag zijn het 18 dagen, dat zijn twee weken en vier dagen van de Omer</p>	<p>Hajom sjemona asar jom sjèhem sjenee sjavoe'ot we arba'a jamiem la'omer</p>	<p>הַיּוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם שֵׁהֵם שְׁנַיִם שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לְעֹמֶר</p>
---	--	--

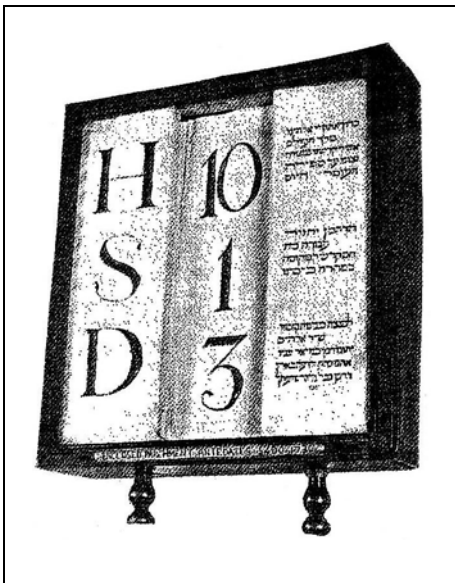
☺ vraag 15

Zoek eerst op de hoeveelste dag van de Omer het vandaag is. Dat kun je vinden in de loeach. Kijk daarna in de sidoer van Dasberg op bladzijde 367-372. Schrijf over hoe je voor vandaag de Omer telt, in het Nederlands en in het Ivriet.

✍ Antwoord

Omertellen...

Is best wel een moeilijke mitswa, je moet er 49 keer aan denken! Er bestaan speciale 'Omerkalenders' of 'Omerborden' om je aan het Omertellen te herinneren. In het Joods Historisch Museum in Amsterdam hebben ze een paar hele mooie. Je kunt zelf ook heel gemakkelijk een Omerkalender maken. Die helpt je niet alleen herinneren aan het tellen van de Omer, maar je kunt er ook op bijhouden hoeveel dagen je al geteld hebt! Er is overigens ook een Omer app.

Een antieke omerkalender

☹ Vergeten te 'Omeren'?

☺ Als je er overdag aan denkt mag je de Omer voor die dag nog tellen, maar je zegt dan geen beracha.
's-Avonds tel je dan gewoon weer verder, met beracha.

Denk je er pas de volgende avond aan? Dan mag je de Omer wel verder tellen, maar zonder beracha!

De Omertijd

In de Omertijd (dus de dagen tussen Pesach en Sjavoe'ot) zijn veel verdrietige dingen gebeurd. Zo stierven veel leerlingen van Rabbi Akiva, een beroemde Rabbijn, tijdens de Omertijd aan een besmettelijke ziekte. En in de Middeleeuwen zijn veel joodse gemeenten tijdens de Omertijd uitgemoord door de kruisvaarders. Ook יום השואה (Jom Ha Sjoa) valt in de Omer.

Daarom is de Omer een treurtijd voor het joodse volk. Dat kun je merken aan een paar dingen:

1. Tijdens de Omer zijn er geen חפות (choepot, joodse huwelijken)
2. Er worden geen feesten gegeven
3. Het is de gewoonte om in de Omertijd niet naar de kapper te gaan.
4. Sommige mannen laten tijdens de Omer hun baard staan

Bijzondere dagen in de Omertijd

Er zijn een paar dagen in de עֵמָר die een speciale betekenis hebben. Op sommige dagen denken we aan verdrietige gebeurtenissen. Maar gelukkig zijn er ook dagen bij die aan vrolijker dingen herinneren!

1) JOM HASJOA - יוֹם הַשׁוֹאָה

Op 27 nisan is het *Jom Hasjo'a*, de dag waarop we extra denken aan de 6 miljoen joden die in de Tweede Wereldoorlog vermoord zijn (waaronder 110.000 joden uit Nederland). In Israël wordt er op יוֹם הַשׁוֹאָה twee minuten stilte gehouden, en wordt er op televisie veel aandacht aan besteed.

In Amsterdam is er op Jom Hasjo'a altijd een bijeenkomst in de Hollandsche Schouwburg, de plaats waar veel joden gevangen zaten voordat ze via kamp Westerbork naar de concentratiekampen werden gedeporteerd. Er worden toespraken gehouden, en יִזְכוֹר (*Jizkor*) en קָדִישׁ (*kaddiesj*) gezegd.

2) JOM HAZIKARON - יוֹם הַזִּכְרוֹן

Op 4 Ijar, de dag voor Jom Ha'atmaoet, worden alle soldaten van het Israëliësch leger (*tsahal*, צֹה"ל) herdacht die hun leven gaven om het land te verdedigen tijdens alle oorlogen. In Israël worden de graven van deze militairen bezocht.

3) JOM HA'ATSMAOET - יוֹם הָעִצְמָאוֹת

Op 5 Ijar is het Jom Ha'atmaoet, de onafhankelijkheidsdag van Israël. Deze dag wordt niet alleen in Israël zelf gevierd, maar ook door joden overal in de wereld. In Nederland worden op sommige plaatsen speciale sjoeldiensten gehouden, en natuurlijk zijn er ook feesten met Israëliësch eten en dansen. Sommige mensen hebben de gewoonte om op Jom Ha'atmaoet blauwe en witte kleding te dragen: de kleuren van de Israëliësch vlag.

4) PESACH Sjenie - פֶּסַח שְׁנִי

Pesach Sjenie is misschien wel de meest onbekende dag van de joodse kalender! Het betekent 'tweede Pesach' en de datum valt een maand na Pesach. Toen het Beth Hamikdasj nog bestond, kregen degenen voor wie het onmogelijk was om op de avond van Pesach (15 nisan) het קֶרְבַּן פֶּסַח (*Korban Pesach*, Pesachoffer) te brengen de gelegenheid om dat op 14 Ijar alsnog te doen. Sommige mensen hebben de gewoonte om ter herinnering hieraan op פֶּסַח שְׁנִי matzes te eten.

5) LAG BA-OMER - ל"ג בְּעֹמֶר

Lag is geen echt woord, maar een getal: 33. Lag Ba Omer betekent dus: de 33ste dag van de Omer. Je weet al dat er in de Omertijd veel verdrietige dingen zijn gebeurd. Zo stierven veel leerlingen van de beroemde Rabbi Akiva in die dagen aan een besmettelijke ziekte.

Lag Ba Omer is een uitzondering: op die dag stopte de besmettelijke ziekte en overleden er geen leerlingen van Rabbi Akiva meer aan. ל"ג בְּעֹמֶר is een dag van vreugde. In Israël worden 's-avonds grote kampvuren aangestoken. Veel mensen bezoeken de graven van beroemde Rabbijnen en Tsaddiekiem, rechtvaardigen. Op Lag Ba Omer wordt de treurtijd even opgeheven. Veel bruidsparen trouwen op deze bijzondere dag!

6) JOM JEROESJALAJIEM - יוֹם יְרוּשָׁלַיִם

Op 28 Ijar denken we aan wat er tijdens de Zesdaagse Oorlog (juni 1967) is gebeurd. Het Israëliësche leger veroverde toen de Oude Stad van Jeruzalem, die vanaf 1948 onder Jordanië viel. Sinds de Zesdaagse Oorlog is het voor joden weer mogelijk om naar de Oude Stad en de כּוֹתֵל (kotel), de Klaagmuur, te gaan.

In Israël komen mensen uit het hele land op die dag naar יְרוּשָׁלַיִם toe.

7) SJELOSJET JEMEE HAGBALA - שְׁלֹשֶׁת יָמֵי הַגְּבָלָה

De laatste drie dagen van de Omer (3 – 5 Siewan) bereiden we ons voor op שבועות (Sjavoe'ot). De treurige kant van de Omertijd is op die dagen al voorbij. De Sjelosjet Jemee Hagbala herinneren ons aan de drie dagen, waarop het joodse volk zich bij de berg Sinai moest voorbereiden op het ontvangen van de Tora (zie Sjemot 19).

☺ Vraag 16

Op welke gewone datum vallen de bijzondere dagen in de Omer dit jaar? Zoek ze op in de loeach:

Dag	Datum
Jom Hasjoa	_____
Jom Hazikaron	_____
Jom Ha'atsmaoet	_____

Dag	Datum
Pesach Sjenie	_____
Lag Ba Omer	_____
Jom Jeroesjalajiem	_____

☺ vraag 17
Waarom is de Omer een 'treurtijd'?

➔ Antwoord _____

☺ vraag 18
Noem (minstens) drie dingen waaraan je dat kunt merken:

➔ Antwoord 1) _____
2) _____
3) _____

☺ vraag 19
Welke van de bijzondere dagen in de Omertijd vind jij zelf het meest verdrietig? Vertel er iets over, en leg uit waarom je voor deze dag gekozen hebt.

➔ De verdrietigste dag van de Omertijd is voor mij _____,
omdat _____

☺ vraag 20
Welke van de bijzondere dagen in de Omertijd vind jij zelf het leukste? Vertel iets over deze dag, en leg uit waarom je hem gekozen hebt.

➔ De leukste dag van de Omertijd is voor mij _____,
omdat _____

